

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 13. у Сомбору 15. Јулиа 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа вдаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 п. на год.

НАРЕДБА

високог кр. угарског намест. Савета

од 11 Јулиа (29 Јунија) о. г. Бр. 55,021.

на управителство србског учительско приправничког Завода Сомборског.

Будући да се у садашњим кобним околностима обучавањ са успехом продужити неможе; то се управителство овим позива, да у заводу коим управља предавања и разредне испите, одма чим ову наредбу прими, обуставити даде.

Наредба у овоме смислу и под истим броем и датумом управљѣна е на све гимназије, реалке, препарандије и главне основне школе у краљвини угарској и већ е по свој прилици свуда и извршена.

Услед ове наредбе, коју е управа оvd. учительско приправничког Завода у суботу 2 Јулиа примила, прекинута су одма предавања у истом заводу и приправници су 4 Јулиа распуштени. Почем се дакле за сада испит држати неће, то е наставнички збор истога завода, на основу оцена што су г. г. наставници приликом испитивања ученика преко целе године бележили, разредницу сачинио, која е питомцима прочитана и ради далѣг употребљена у архиву остављѣна. Приправници првога течаја упућени су да пред почетком 1866. школске године разредни испит положити имаю, по успеху кога ће добри у стариј разред премештени, а слаби у првом разреду задржани бити. Питомцима другога течаја објавиће се путем Школскога Листа кад ће учительски испит полагаати моћи, међутим да би и дотле могли учительску служ-

бу добити, издана су им привремена сведочанства, о том како су приправничке науке точно изучили и какав су успех показали. Почем су овогодишњи приправници II. течаја у наукама и у владаню понајвише врло ваљани били, то их како пречастним конзисторјама и школским властима, тако и родољубивим обштинама, које учитељ потребую, препоручуемо, у том уверењу да ће они препоруку ову у пуној мери оправдати, и у свое време учитељски испит — кои се због немилних ратних околности по висшој наредби одгодити морао, — с добрим успехом положити.

Тегобе моралног воспитаня у народной ШКОЛИ.

Као што је дужност народног учитеља децу обштекористним основним знањима и вештинама учити, и тим њихове умне снаге изображавати; исто тако и још много већма обвезан је сваки учитељ око тога настојавати, да ученике своје добро воспита, како би од њи по времену честити, поштени и изврстни люди постали. Али благовратно воспитанѣ у народной школи скопчано је с' многим препонама и тегобама, које нам најпре познати ваља, да можемо опаки уплив њихов од деце у колико је могуће одклонити, и од нѣга децу сачувати.

Кад деца у школу пођу, донесу са собом већ гдекоје зле обичаје, што их дотле присвоише, и рђаве склоности, које дотле у њима мах отеше. Има деце јогунасте, ленѣ, лажљиве, притворне, и за чувственим уживанѣм по све одане, а има и такове, која су лакомислена и поводљива пак се од других одма на зло навести даду, и брзо забораве све оне отчиске савете и опомене, што им учитељ даје. Ове су тегобе у толико яче, у колико долазе баш од саме деце, коју треба да воспитамо.

У Школи има много деце а све различите ђуди, различитих наклоности, и различитог домаћег воспитаня, па може се догодити да едно неваљало дете потайно више добре деце поквари, док учитељ то опази. Притом и сама та множина и разлика ученика задаје учитељу сила посла, ер је веома тешко удесити начин за воспитанѣ тако различите и многе деце понајбогдији, све ако су по неколико година узастопце под надзором едног и истог учитеља, а камо ли кад се учитељи сваке године мењаю. У овом последњем случају нужно је особито споразумеванѣ и братински

договор између учитеља да неби едан другоме воспитатељска посла кваріо. Но исто тако треба и учитељи да у договор и споразуменї ступе са родитељима, и да заеднички удесе воспитаванї домаће са школским, да се неби на дому рушило, што школа зида, ни у школи обарало; што домаћа нега у добри час подизати поче.

Велика е препона школскоме воспитаню што породице неиду свуда и свагда школи на руку. Догађа се да се родитељи између себе пред децом свађаю и инате; много пута родитељи из шале или из озбиља оговараю учитеља и њгове наредбе изсмејаваю; гдекои родитељи небрину се за домаће добро воспитанї дечије, него држе да су дужности својој задоста учинили како сина и кћер у школу шалею; други опет сувише мазе децу, у свему им попуштаю, или што е јошт црнї и горе, својом јавном раскалашношћу, псовком и безбожношћу децу навалице кваре и у попор моралне пропасти увалею.

Завист, претерана себичност, непоштиванї старіих, презирањї убогих, варанї, пијство и друга многоврсна преступаня Божіага закона, — што деца на дому и у околини од одрастлих люди виђаю, — јако сметаю успеху учитељвог труда, а гдекоипут га и сасвим осуште.

Напоследку што се већма трпи и кроз прсте гледа јавна раскалашност по улицама и крчмама, што често люди из тако-названог просвећеног реда неваљале и срамне речи говоре, и својим неупутним делима Божіим и природним законе и правила пристойности Християнске са неком поноситошћу и јоначенїм јавно преступаю; то се тим све већма утаманује осећанї благо-правности у срдцима незреле младежи и све слабије дѣйствује на њи школско воспитаванї. На ову точку ваљало би да у наше време све власти позор обрете, и да јонацима разврата на пут стау, ер јавно неваљалство отличних люди упропати и окужи срдце премноге дечице, и свог престога народа, кои за премнога зла неби ни знао, да их невиди и нечује од неких назови просвећених, али управо срдцем покварених и умом помрачених и развратних люди.

Но ако и есу препоне доброг напредовања дечијег у благо-правности велике и замашне, ипак народни учитељ нека их се неплаши, и нека непадне у унилоост и у очајанї; него свестан о важности свог светог задатка и наоружан штитом вере нека у супрот стане свемколиком незгодном спољашњим упливу на дечије воспитанї, пак нека е отчињском љубави и озбиљношћу

а с материнском нѣжношћу и трпеливошћу ученике своје од зла чува, а на добро упућује, нека им омрази зло, а омали добро; и педајући се обманути од постовнег у свету зла, нека на-стои, да од сваког под нѣговим старанѣм находеће се детета што болѣи и ваљнии човек постане. Истина да ће и при нај-већем труду учителѣвом успех моралног воспитаня код деце, по разлики домаћег воспитаня, природних склоности и спо-љашнѣг уплива, различан бити, али при свем том и оно најзане-марение и најраспуштение дете у доброй школи ће се колко толико поправити, и болѣ постати, него што би било, кад би учитель само децу учио наукама и вештинама, а срдце и во-лю нѣхову без воспитаня оставио.

Но едно нам још приметити ваља. Учитель треба да е увѣ-рен да е воспитанѣ деце нѣгов најсветији посао, треба да е и сам пун воспитаня и сталног моралног карактера, треба да е одушевљен за срећу и напредак своих ученика, и да се како о нѣховом напредовању у добру, тако и о свом соб-ствеоним моралном усавршавању свойски и непрекидно труди. Под оваким условљама тек могу се одклонити све оне силне препоне доброг воспитаня дечијег, и учинити се може, да школа постане усређителѣка младога параштая и одхранителѣка бо-лѣга и извртниѣга людског поколеня.

Градиво за прво писанѣ и читанѣ

(из Земљописа и Повестице).

1. Банат. Бачка. Срем. Славония. Угарска. Хрватска. Далмация. Црнагора. Ерцеговина. Босна. Србия. Арбанашка. Дунав. Тиса. Мориш. Тамиш. Бегей. Сава. Драва. Уна. Крка. Цетиня. Неретва. Дрина. Морава. Ситница. Панчево. Белацрква. Вршац. Чаково. Темишвар. Кикинда. Бечкерек. Бечей. — Новисад. Тителъ. Бечей. Сента. Суботица. Бая. Сомбор. Паланка. Србобран. — Земун. Карловци. Ириг. Рума. Митровица. Илок. Вуковар. — Осек. Брод. Пакрац. Гра-дишка. — Арад. Сегедин. Егра Сентандрия. Будим. Пешта. Столни Београд. Муач. — Беловар. Загреб. Госпић. Петриня. Карловац. Костайница. Јасеновац. Сисак. — Река. Трст. — Задар. Дубровник. Котор. — Цетинѣ. Мостар. Травник. Сараево. —

Ужиче. Крагуевац. Шабац. Београд. Смедерево. Пожаревац. Неготин. — Призрен. Пећ. Приштина. Нови Пазар.

2. Угарска. Ердель. Буковина. Галиција. Шлеска. Ческа. Моравска. Обе Аустрије. Солиградска. Тиролска. Штајрска. Крањска. Истрија. Млетачка.

Будим. Сибињ. Черновица. Лвов. Тропава. Златни Праг. Оломуц. Беч и Линц. Солиград. Инсбрук. Градац. Люблина Млетке.

Аустрија. Баварска. Прајска. Саксонска. Француска. Шведска. Русија. Енглеска. Шпанјолска. Талијанска. Грчка. Турска. Беч. Монахово. Берлин. Дрaжђани. Париз. Штокхолм. Петроград. Москва. Кијево. Лондон. Мадрит. Рим. Атина. Цариград.

Срби. Хрвати. Словенци. Словаци. Моравци. Чеси. Пољаци. Руси. Бугари. Румуни. Мађари. Немци. Французи. Талијанци. Шпанјолци. Енглези. Грци. Турци. Евреји.

Православни. Римљани. Лутерани. Калвини. Муамеданци. Евреји. Европа. Азија. Африка. Америка. Аустралија.

3. Срем је леп. Бачка је равна. Банат је богат. Дунав је широк. Тиса је мутна. Мориш је брз. Тамиш је узак. Сава је бистра. Дрина је буйна. Талијанска је лепа. Русија је голема. Енглеска је богата. Рим је старославан. Петроград је леп. Лондон је велики. Србин је јунак. Немац је учен. Француз је пријатан. Талијан је итар. Мађар је искрен. Евреј је лукав.

4. Банат је богат шеницом. Срем је богат вином. Славонија је богата воћем. Србија је богата стоком. Беч је престолница аустријанска. Париз је престолница француска. Петроград је престолница руска. Цариград је престолница турска. Срби су словенско племе. Румуњи су латинско племе. Мађари су моголско племе. Србе је неслога упропастила. Немце је наука подигла. Енглезе је радња обогатила. Евреје је вера одржала. Турке је грабљивост упропастила.

5. Варадин је наш најтврђи град. Сомбор је столица бачке жупаније. Бечкерек је столица торонталске жупаније. Темшвар је столица тамишке жупаније. Вуковар је столица сремске жупаније. Митровица је столица варадинске регемента. Фрушка

гора пуна с манастира. Источно од Европе лежи Азия. Южно од Европе лежи Африка. Западно од Европе лежи Америка. Азия с највећи део света. Африка с највредни део света. Адам с био први човек. Ева с била прва жена. Египћани били су први земљоделци. Финиќијави били су први трговци. Ное с био први виноделац. Сократ с био највећи мудрац. Колумб с први нашао Америку.

6. Вода има текући и стајаћи. Стајаће су воде баре и езера. Текуће су воде потоци и реке. Свака река има свой извор. Средом Баната тече Бегеј и Тамиш. Средом Бачке тече францов канал. Кикинда с столица србско банатског дистрикта. Бечей с столица србско бачког дистрикта. У Новом Саду има велика србска гимнасија. У Карловци с столица србског патријара. У Загребу с столица хрватског бана. Суботица с највеће место у Бачкој. Лондон с највећа варош у Европи. Најбољи син био с прекрасни Јосиф. Леонида био с највећи грчки јунак. Финиќијави изумели су писанџ и рачун. Душан с био први цар србски. Сулеман с био најсилнији цар турски. Телеграф с пре седамдесет година измишљен.

7. Фрушка гора с едан од најздравијих предела. Нови Сад с најглавније трговачко место у Бачкој. Сланкамен с био столица србског деспота Змај Вука. Купиново с било столица србског деспота Јована. По Славонии има много опалих турских градића. Пророк Мојсис донео с законе Божије с неба. Шпартанци били су највећи јунаци међу Грцима. Велики Александар био с најсилнији цар маћедонски. Св. Стеван био с први мученик хришћански. Цар Дукљан био с највећи душман хришћински. Св. Савва био с први србски просветитељ. Милош Обилић био с највећи србски јунак. Срби су на косовској битки изгубили царство. Принц Евгеније био с најславнији войвода аустриски. Велики Петар био с најславнији цар руски. Наполеон Бонапарта био с најсилнији цар француски.

(Продужиће се.)

Веверица.

(Една лекција из науке гледана, по немачком написао Н. Груић
учитељ).

I.

За малу децу или почетнике.

Почетници треба да виде ствар или слику, па се онда питају од прилике овако: 1. Шта је звер? (Врста). 2. Колико је велика? (Величина). 3. Где обитава обично? (Место пребивања). 4. Какве је бое? (Боя). 5. Имали какав уд, који би ванредност зверињску на први погледе изразио. (Удови тела). 6. Чим се најрадје пита? (Рана). 7. Од какве нам је користи или штете? (Корист или штета). 8. Какве су јој наваде? (Ћуд и услуга).

Најпростји поступак при учењу.

За учитеља питање: 1. Каква је животиња веверица? То исто питање ал за децу: ели велика ил мала? ел живосна ил, скуњена? ел питома ил дивља? ел мила ил гадна? ел мирна ил грабљива? Како је висока насипрам кое друге животиње што ју познате? Где обитава обично, ил где се највише задржава? Каква јој је длака? Где је најдужа? Шта најрадје еде, и од чега живи? Како стои кад еде: Како држи онда ре? Какве још наваде има? Одприлике шта мислите, одкуда то свое име носи? Деца могу ово одговорити: Веверица је живостна, и мила животињица. Одприлике је толике величине, као една млада мачица ил зечић. Обично се задржава у шуми на дрвећу. Длака јој је угасито црвенкаста; па на ушима и репу најдужа, на ушима оне дуге управо укоренјене и ужбуњене длаке изгледају као рогови. Ждере радо орахе, жир од букве, ѓзгру из коштица, жир растов, кестен и свако воће. Кад еде онда седне на стражић ноге, а предић шапе употреби мешто руку. Притом дигне уз леђа чак преко главе свой реп. Веверица је ванредно брза у пењању и скакању — као шило готово летећки скаче она с еднога дрвета на друго. Кад се веверице спаре, онда зграде врло вешто од маховине, гранчица и лозовине, себи гнездо, па ту обитавају и при лепом и при ружном времену. Оне се ту окоте, и женска дои свое младе млеком. Оне се често лижу и чисте као и мачке. Име носи отуд, што се радо по дрвима вере.

II.

За забаву и науку са старим ученицима (у III. разреду).

Учитель покаже деци, едну испуњену, или лепо насликану веверицу. „Ви вальда већ сви познате ову лепу и малу животињицу?“

Дец. Деца. Познамо то е веверица.

У. Дал' е жива, или е мртва?

Д. Мртва е.

У. Почему ви познасте да е она мртва?

Д. Ёр е ладна, и више се немиче.

У. Ово е само испуњна веверица. Али ми можемо зато опет, све на нџой видити и све научити, као и на живой. Дакле пре свега реците ми, у кое оделенье од животиња спада веверица?

Д. У прво оделенье.

У. Како именуемо ми то прво оделенье?

Д. Сисавци.

У. Зашто? — Дали се веверица леже из яя, или се коти? (т. е. дође на мах жива на свет.)

Д. Веверица се коти, она дође жива на свет.

У. Па чим се прво и прво рани веверица?

Д. С млеком.

У. Па зашто ти броиш веверицу међу сисавце?

Д. Ёр се коте живе на свет, и сисаю млеко.

У. Знаш ли мя наброяти још кое оделенье међу животињама, ван сисавацах?

Д. Тице, гадове (амфибие) рибе, инсекте и црве (Овде може Учитель све раздельке животињске и нџихове значайности са децом проћи, па и примером разяснити.)

У. Зар ми неби могли веверицу међу тице броити, кад она као летећки с едног дрвета на друго скаче?

Д. Неможемо.

У. Зашто не?

Д. Ёр нџено тело нис перем покривено, и нема клюна, нити две ноге већ четир.

У. Али међу амфибие, могли би ю броити? — Какве су опазке, код амфибия?

Д. Оне имаду црвену ладну крв и дишу на цигерице.

У. И место костию почива им тело на рскавицама.

Истина да и веверица дише на цигернице и има црвену крв, али е њена крв врућа. — Можели се дакле она међу амфибије броити?

Д. Неможе.

У. Зашто не?

Д. Ђр има врућу крв.

У. Али кад би она имала ладну крв, онда би ю смели међу амфибије броити?

Д. Ђст.

У. Дакле само по ладной крви познаемо ми амфибије?

Д. Не, њинова крв мора и црвена бити, и мораю на цигернице дисати.

У. Зашто морамо ми те обе опазке додати?

Д. Ђр и рибе, инсекти и црви имаду ладну крв.

У. Ко што видимо, веверица припада дакле сисавцима. Промотрите веверичину главу! — Туди има кошчица, које су голе наге, и оне су у устима. Какве су то кости?

Д. Те се кости именују зуби.

У. Нашто су сисавцима зуби?

Д. Да њим гризу и жваћу?

У. Шта они с њима угризаю и жваћу?

Д. Рану своју.

У. Дакле пићу. — Како се зову оне ствари, с којима се штогод уради?

Д. Справе

У. Какву ће те ви ту опазку придодати кад желите зубе од друге справе разазнати?

Д. Зуби су справа, којима ми естиво одгризамо и ужваћемо.

У. Сви сисавци имаду зубе. А какве су опазке и различитости на зубма, чућете ево сада: Овај сјайни део горе зове се круна; а та бела стаклена материя, којом е зуб превучен есте калај. Тако има сад још една страна, која се зове зубњи корен. Кој е то део?

Д. Онај што е урастао у месо.

У. У корену зубном, у деснима, има една мала рупица, туди иде една мала жилица у средину зуба, и кроз ту жилицу сиса он своју рану. — Дал' ви унутри осећате бол кад стиснете тај калај на зубу или ту кору зубњу?

Д. Неосећамо.

У. Откуд то долази?

Д. Ёр зуб нема живаца.

У. То ест спољни делови или корице зубње. Ёр у унутарности зубњой има едан живац. А да тог нема онда човек неби никада зубоболу имао. Како се зову обе кости у којима су зуби углавлѣни?

Д. Вилице.

У. Кад когод неби знао, дал' сисавци, обе вѣлице ил' само едну помичу кад еду, како би то могао дознати?

Д. Он треба само на себе, или на друге сисавце да мотри.

У. Ви сте дакле ваљда на то свойство мотрили. Реците ми: Дал' се обе вилице у сисавацах помичу?

Д. Не, само долња.

У. Тако е. Дакле кад сте то свойство код едне животиње мотрили, то можете видити да е код свих тако. Дакле шта можете видити?

Д. Да се у свию сисавацах, само долња вилица помиче.

У. Сад ми кажите, дал' су сви ваши зуби само напред у усти?

Д. Не, некои су напред, а неки натраг.

У. Како се зову ови предњи зуби?

Д. Предњаци.

У. А они даље?

Д. Стражњивци.

У. А како их још зовемо?

Д. Кутњаци.

У. А какви су оно оштри са којима ело угриземо?

Д. Очњаци.

У. Дакле како ће мо их и у колико разделяка разделити?

Д. У предњяке, очњяке и кутњяке.

У. Дали су зуби у свима одельцима еднаки?

Д. Нису. Предњаци су широки и оштри као длете, очњаци су оштрљясти, а

Кутњаци горе пљоснати и мало угнути, као убраздени. Мотрите их дакле позорно. — Шта сте од кутњяка упамтили?

Д. Да су горе пљоснати и убраздени.

У. Кутњяке можемо и још жрвњяма назвати, ёр они у жрњяве естиво што очњаци изгризу. Како дакле онда да предњяке назовемо кад су оштри ко сечиво и нѣма гриземо?

Д. Сечњяци.

У. Промотрите предње зубе у мачке и у човека, па их сравните?

Д. Предњаци су у мачке оштрљасте, а човечји широки и оштри.

У. Дал' можемо зубе и у мачке сечњацима назвати ?

Д. Неможемо.

У. Зашто не ?

Д. Ёр они нису широки и оштри.

У. Кад би ми сад од много различитих сисаваца зубе у руци имали, видели би и велику разлику међу њима, неки су зарубљени ко у псета; неки су лопатасти ко у краве; неки су затубасти, као у коња; неки су оштри као у веверице; неки су опет шиласти, као у мравождера (повторенје).

У. Дал' сте кад мотрили, како изгледају очњаци у псета ?

Д. Они су оштрљасте и округли.

У. Запамтите ово. У свију готово сисавацах еднаки су очњаци. И понајвише дужи су још од осталих зубава. Код неких, као код слона горњи су много дужи, ти сасвим напред излазе. Погледајте колко, сваки од вас очњака има ?

Д. По едан.

У. А псето ?

Д. И псето по едан на свакој страни.

У. Готово сви сисавци имају по едан. Само слепи миш има више њих на свакој страни. — Шта мислите а дал' и кутњаци код свију сисавацах еднако изгледају ?

Д. —

У. Кад се прилика деси да кутње зубе у краве и у мачке сравните, то ће те видети, да су они у краве пљоснасти, а у мачке оштри. Шта дакле знате сад рећи о кутњацима сисавацах ?

Д. Да нису сви еднаког изгледа.

У. Дал' месо са оштрим, или са пљоснатим зуб'ма лакше еду и изжрвнију ?

Д. Са оштрим.

У. Али се трава боље изгриза са пљоснатим зубима. Сви месождери имаду кутњаке, у коих е круна заоштрљаста; а травождери имаду пљоснате зубе; — како да назовете ту уредбу божију ?

Д. Премудра.

У. Ви можете и то увидети, да оштри предњаци у мачке, немогу никад разгризати траву, као пљоснати или лопатасти у краве, и т. д.

Заиста е то врло мудра уредба божја, што е он зубе скотова по различитой нивојој рани створио, и нима различити сој и створ дао. Има сисаваца, кои неимаду предњих зуба н. п. слон: те називамо сисавце без предњика (предњих зуба) па их онда има, кои само у долњој вилицы предњике имаю н. п. Во, овца, коза; те зовемо преживајуће скотове, ер они своју рану натраг из стомака повраћаю и опет јо жваћу. Како се зове први разред сисаваца? — Како други?

(Продужиће се.)

Ђорђе Сентомашки

(некролог).

Сваки човек на овоме свету ваља да се труди, да свом позиву у којој било струци задоста учини и користи допринесе, у хатар народног напретка и просвете. Тако е и покојни друг наш Ђорђе Сентомашки свагда мислио и говорио а по могућству свом тако и чинио. Да пропратимо дакле кратки живот покојнога Ђорђа за омену онима, кои га познаваху, а за познаванѣ онима, кои га непознаваху.

Млади Ђорђе Сентомашки родио се у слоб. и кр. вароши Сомбору 1843. год. Отац његов, Благоразумни г. Павао Сентомашки, честити учитељ Сивачки не имајући више деце, сву е своју радост у единицу своје налазио, па се и трудио, да га на добар пут настави. Као што сваки добар родитељ тежи, да му деца срећна буду, тако е и г. Сентомашки. Он дакле даде милог единца из наручја родитељских, почем е код њѣга основну школу свршио, у IV разред главне школе Сомборске. У истој вароши сврши Ђорђе II. подреални разред, па из велике наклоности према учитељском званју, ступи 1860 год. у учитељско-приправнички завод, — премда га е отац даљ у школу слати хтео.

Ватрена га жеља за учитељским званѣм, рашла е у Ђорђу е годинама његовим, ер јо е јошт из детињства од родитеља свог наслѣдио. Ја, као друг, и саученик његов из детињства, опоминѣм се врло добро, како нас е млади Ђорђе, још дететом будући, више пута у време одмора у двориште њихово сакупљао, и ту сиграјући се школе као учитељ обучавао, и то са таком одважношћу, да га и сад живо представљам како се између нас на трави седећих шеће и ватрено говори. Ми као деца из невиности више смо га пута питали; „Шта ћеш ти Ђурице бити после?“ — На ков би нам сасма просто одговорио: „Учитељ.“

Као приправник, био е он образац доброг и ваљног младића. Он знаћаше само два пута: у цркву и у школу, коју е најточније

посећивао, ер за две године дана, ни едног часа он пропустио није. На јавном ком увеселителном месту не могаше иџга нико видити; ер е он та избегавао, као покоран ученик добрих учителя, код кога е семе наука на благу земљу падало. Он е часе свога одмора у стану, међу књигама своима проводио, задатке своје израђивао и учио. Другови несташно га салетаху за иџгову таку скромност, но он остаде при своје подносићи увреде трпелјиво. Књиге беяху му најмилини другови и највеселија забава. Тако прођу две године дана, и он сврши приправничке науке положивши учитељски испит 1862. с' добрим успехом.

Те исте године у есен дође Ђорђе у Стапаре за привременог женског учителя. Као учитељ светио е своим добрим владањем целой обштини, проводићи живот свой тихо; у винограду божем — у школи — делао е неуморно, а изван школе проводио е време у својој књижици, коју е оснивати почео. Да е велику вољу на то имао, сведоче речи, што ми том приликом писаше: „Сад ти брате држим све листове што излазе и оснивам сп библиотеку; та сву ћу ову малу плату на њу дати!“ —

Почем е годину дана као привремени учитељ у Стапарима провео, потврђен буде за учителя Брестовачког. Ту е почео оснивати школску књижицу. Као прилџан радни у врту Господињм старао се Ђорђе, да савести својој и позиву своје задоста учини у обучавану и просвећену млађана нараштај; о чему цела обштина сведочи, жалећи јошт и данас за добрим наставником. У том се разболи — и предвиђајући вальда край земном животу свом отиде родитељима у Сивац, где по тридневном боловану испусти млађани свой дух, и остави земне остатке у наручјима родитељским. Огрже га прерана и немила смрт у 22. год. живота 6. Новембра 1865. год.

Из велике наклоности према науци и књижевности, држао е Ђорђе све србске листове, а и многе хрватске. У Босилку хрватском има неколико иџгових песама и приповедака. Покойник имао е велику тежину за напредком школским, и у тој е струци доста радио за млада свог века писмено приправљајући се за своја предавања, која приправљани још нигде на јавност изнео није. Кад би се с коим садругом где састао, први му е разговор био о школи. У том е погледу и мени писао едно писмо, где између осталог и ово вели: „Знам да све школе неможемо тим поправити, што намеравам, а оно бар да наше школе у добром стању одржимо, то ће пак бити: ако будемо нас двојца писали едан лист, у ком ћемо заједнички своја знања и искуства едан другом саопштавати у погледу на школу.“ — Ја пак на ту опомену пристајем, и тако чинимо до иџгове смрти. Рукопис тај налази се данас у иџгових родитеља међу осталим књигама покойниковим. —

Ја сам држао за дужност укратко свету саопштити живот младога покойника кога тако рано изгубисмо.

О иџму се е пуним правом рећи може оно, што свето писмо каже: „Скочабса вџ малџ исполни лџта долга: оугодна ко еџ Господџви дџша его: сегџ ради потцџса џ среди лџкавствџа.“

Млади другови! Нека нам е свагда пред очима доброта и трудолюбивост покойног Ђорђа, и успомена врлина његових нека нас буђује на ревностно извршивањ њаше свете учитељске дужности.

Ст. Жекић.

Школске вести.

ФОНД ЗА МИРОВИНУ ИЗСЛУЖЕНИХ УЧИТЕЉА. По известију, кое нам е врстни едан родољубац из војне границе послао, у србско-банатској или белоцркванској регименти постои фонд за мировину србских учитеља с главницом од 25.000 фр. фонд тај установљен е трудом и настојавањем високородног г. бившег врстног обрштара а сад Генерала Павелића, а у новие време е умножен по ревности политичног референта у истој регименти г. Сибалића. Из тог фонда примаю 6 старих учитеља мировину, сваки по пет форинти на месец. Осим тога се из интереса истога фонда дае отличним учитељима новчана награда у новцу по 20 — 40 фр. Такође и неке удовице учитељске одтуда пензију примаю. Док фонд порасте, умножиће се и мировине старих учитеља и учитељских удовица. Мудроме и јуначкоме осниватељу овог учитељског фонда, а такође и садашњем ревностном старатељу нека буде у име учитеља србских из поменуте регименте пред лицем целога србства јавна благодарност овим изречена.

У Паичевачкој регименти, где су учитељи мало бољ платом и депутатом снабђвени, постои тај обичај, да се староме и изслуженом учитељу у место пензије дае спомоћник са половином плате. И овај е начин како за старога учитеља, тако и за младе кандидате учитељскога звања врло пробитачан,

ПОБОЛШАЊ УЧИТЕЉСКЕ ПЛАТЕ. Обште учитељске Новине што у Липскоме излазе, доносе ове године са свию страна из немачке гласове о побољшању учитељске плате. Слободна Обштина вароши Франкфурта на Майни у овом погледу добрим примером своим за углед служи другима. Тамо добија сваки основни учитељ за првих пет година службе 1000 фр. годишњ плату, потом за других пет година повиси му се плата сваке године са 100 фр. а за трећих пет година опет са 100 фр. Тако да еданајесте своје године добија учитељ 1200 фр. и потом тако трае и на даљ.

У Виртембергу такође се свима учитељима ове године плата значитно побољшала; плата варошких учитеља тамо 600 — 700 фр. износи. Ученика несме бити у школи више од 50. Чим има више одма се отвара нова школа или се разред подели.

У Кобургу сложним заузимањем свию учитеља и помоћу јавне пресе ствар е до тога доведена, да су и тамо едва већ еданпут учитељи радњи својој сходну плату добили. Управитељ школе добија годишњу плату 1300 фр. и слободан стан. Надучитељ 1000 фр. осталих учитеља плата расположена е тако, да едан добија 850 фр. едан

800 фр; едан 750 фр; едан 725 фр; едан 700 фр. тројца по 650 фр; тојца по 600 фр; и петорица најмлађих по 550 фр.

У Польској такође су учители богато наплаћени, за доказ служим то, да у Варшави управитељ немачке главне основне школе прима годишњу плату од 3000 сребрних рубаља (една рубаља чини у старом сребрном Аустр. новцу 1 фр. 50 и;). Најстарији учитељ прима 1500; остали 1200 — 1000 рубаља, и осим тога, да е се старима и заслужнима по 500 рубаља додатка.

ОТЛИЧИЕ УЧИТЕЛЯ. Његово Величество наш премиљостиви Цар и Краљ, подарио е г. Врабцу учителю у Сојовици у Чешкој, у награду за многогодишњи труд сребрни крст за заслуге с круном. Врабец служи као учитељ од године 1816. Школу у Сојовици, где од 1831 године дела, довео е он у цветуће стањ и учинио да су од тог доба испити школски тамо постали правом светковином и да е народу школа омиљла. Особиту заслугу стекао е себи овај учитељ заузимањем око свилоделства и воћарства. У њга се находи већ од осамнајст година добро уређени разсадник, у коме он децу практично обучава каламленю и у обште подрањивању и негованю воћака. Из расадника тога без сваке своје користи, раздае он околним житељима питоме младице. За подизанјем свилоделства стара се подрањивањем дудових бесплатним раздаванјем дудових младица, и поучаванјем о негованю свиле не бубе. Своим селянцима, кои су се понајвише код њга у детињству учили, помаже он саветом и упутством у сваком добром предузећу, особито у земљделству, о коме предмету и чланке пише и јавности предае. Обштина му е године 1854 додала лични додаток к плати због њгове ваљаности и честитости; власти су га одавна почастиловале насловом „Учителја за углед,“ а свет и владалац удостоио га е отличия, кое он упуној мери заслужуе. — Ето нам красна примера за углед сваком нашем сеоском учителю!

ПОКЛОН ДОБРИМ ПРИПРАВНИЦИМА. Благородни господин Јован Цедлер заступник великог судца среза Сомборског предао е управитељству србског учитељског приправничког Завода 40 фр. а. вр. с жельом, да се ови новци сиромашним а доброучејим се приправницима на дар даду. — Преч. г. управитељ срб. учитељског приправничког Завода у споразумленю с наставничким збором поделио е овај поклон подеднако приправницима друге године: Стефану Стојчићу, Лазару Јосимовићу, Димитрију Милошевићу и Милошу Летићу; и приправницима прве године: Јовану Стојановом, Димитрију Нешковићу, Александру Кузмановићу и Ђорђу Јанковићу.

ПОКЛОНИ УЧИТЕЉИМА. Високопречастни Господин Герасим Петровић архимандрит имао е милост на друго полгодие ове године предплатити Школски Лист и Пријатеља Младежи за србског учитеља у Крупној у Босни. — Пречастни г. Никола Бего-

Вини парох Горњокарловачки предплатио е на друго полго-
дие за србску школу у Дрешници селу Огулинске краине. — Пре-
частни г. Димитрије Поповић наместник Сомборски и приправ-
нички катихета предплатио е на друго полгодие овога Листа за г.
Исаята Видаковића учителя у сезу Санаду у Банату.

Благодарећи врстним овим служитељима Олтара Господиѣг на
пљиховом дару, изјављуе Уредништво ово, да ће Листове дотичнима
точно и уредно одправляти,

Јавна кореспонденција.

Г. д. Р. у Бечу. Овим се признао да е предплата за целу 1866
годину са 4 фр. примљена.

Срб. Цркв. Обштина у Будиму. Предплату на Школ.
Лист за целу ову годину са 4 фр. а. вр. преко благог, Г. Ковћа ад-
воката примили смо.

Г. Теофану Поповићу народномучителю у Ши-
бенику, Заг. Јовића Ш. полг. прдплата примљена е. — Србска Школа у
Шибенику има платити за целу ову годину, почем се из примљеног спи-
ска невиди, да е за ню лапе полгодишња предплата бившем Уредниш-
тву плаћена.

Г. Симеону Бакићу, тридесетогодишњим заслу-
женом учителю главне Школе Вршачке. Велика вам хвала
на послатој предплати и покупљној вересии. Да е само 20 тако рев-
ностних скупитеља међу нашим учителјима, пак би одма овоме Листу
свануло.

О Б Я В А.

Почем е по смислу наредбе в. к. намест. савета угарског
од 11 Јулиа (29 Јуниа) о. г. Бр. 55,021. држанѣ испита у
Србској Препарандиј на неизвестно време одгођено; то се
овим од стране управительства срб. препарандије свима,
кои би имали 20 Јулиа ове године учительски испит
или отлично испит из србског и славенског езика у овом
Заводу полагаати, обзнаоуе, да за сада овамо неодолазе.

Рок, кога ће се испити ови држати, објавиће се у свое
време путем Школскога Листа.

Управительство кр. јавног Учительско-При-
правничког Завода Србског.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.